

Varrott szobrok

Pokorny Attila: Száritó

Budapest Galéria, Lajos utcai kiállítóterem, 2016. II. 14-ig

KESERÜ KATALIN

Miért figyelünk egy kortárs művészre? Munkáinak sora, tehetsége és mesterségbeli tudása (annak folytonos gyarapítása), önállósága, egyéni útja és gondolkodása, melyben minden összefügg, és mégsem kiszámítható – ezek miatt.

Technikailag „megmunkáló szobrászat” lenne a hivatalos neve a Lajos utcában kiállított műveknek, ami a meglévő anyag „alakítását” (ez esetben egy kemény fémszövetét és lágyabb variánsait) jelenti. Ez sem nem faragás, sem nem mintázás (vagyis a szobrász nem vesz el belőle, s nem is ad hozzá). Nem kalapál, nem trébel (azaz ver), miként a régiek tették, hanem kézzel formál, össze- és rávarr. Utóbbi azért is érthető, merthogy javarészt ruhaszerű tüneményeket látunk. Tünemény – mert transzparens –, de valójában szobor: test nélküli, de test formájú; és árnyéka van, mely a tüneményhez nem, a szoborhoz viszont hozzátartozik. A mintázás-öntés klasszikus szobrászati folyamatának eredményeként ismerünk test nélküli testeket: ezek a realitás művészi illúziói. Azonban az illúzió anyagi természete miatt nem transzparens a bronzszobrok sokasága. S nem azok az illúziót felszámoló pseudo közvetlen testöntvényei (Pauer Gyula munkái) sem. A klasszikus és az avantgárd (a vagy-vagy) dualitása most egy „harmadik útban” oldódik fel.

POKORNY ATTILA:
Száritó, 2015,
inox, rostaszövet, életnagyság

Pokorny Attila anyagának és technikájának közvetlen eredete egy marosvásárhelyi lovas figura, melyet múzeumi installációként készített, s amely egy történelmi öltözet és fegyverzet bemutatására szolgál. Mégis, önmagában is tökéletes. Ha a kortárs művészet történetében keressük a technika – az anyag elsődlegessé válásának – példáit, Jovánovics György konceptuális kérdésfelvetései (drapériák gipszöntvényei, 1960-as évek) váltak itt (50 év múlva) új szempontból megválaszolhatóvá, folytathatóvá. Másfelől felmerülhetnek a jelenléthiányt megfogalmazó, egzisztencialista művészet összerakott (Jovánovics: Az ember) és/vagy elrejtett testjei (Schaár Erzsébet: Az utca), az élő testet a tudomány segítségével újrafelépítő-rekonstruáló Bencsik István fakockaszobrai is.

foto: Pokorny Attila

Kolozsvári szobrásznövendékként Pokorny diplomamunkája jegegyefából, kar nélkül, drapériaként faragott, a lábat is elrejtő női testekből állt (2001). A drapéria tovább is foglalkoztatta: kőből faragott „rongyait” (*Lepel, Pokróc*, 2006) pécsi DLA-sként készítette Bencsik István mellett. Érdekelte a nyomhagyás plasztikai-gondolati kérdése, a testnyomok a textil lágy anyagán, természetesen kőből (*Ülés*, 2013, gránittömb, Szárhegy). Új vashálósobrai egyszerre nyomok (negatívok) és könnyűnek tűnő pozitív jelenlétek. A klasszikus, az élő, mozgó testet dicsőítő szobrászat és szabályai (az álló alak kontrasztosítja, testének csavarodása stb.) minősülnek át, de mivé?

A karakteres ruhák (egy-egy női kabátka „puha” gyűrődései, a hentes köténye, sortok és trikók, zakók, nadrágok, egy szerzetes kámszája, női fehérneműk) testeket, mozdulatokat idéznek meg,

akár nevesíthető alakokét is. A megidézés póre technikája (és játéka) által azonban a konkrét személyek kikerülnek félelmeink azon köréből, melyekkel az élőket – halandókként – övezzük, s ki a mumifikálódott embereket őrző katakombák horrorisztikus tárgyiasságából, rendszerezettségéből is.¹ Érzéki, de „anyagtalan” voltak új közelítés „a másik testéhez”: nem anyag, nem tárgy, nem eszköz; nem birtoklás és nem is idol, de annak a megragadása, amit egymásnak jelenthetünk,

A fenomenológia olyan radikális empirizmus, amely nem kizárólag az érzéki szemléletre korlátozódik, hanem elfogadja az eredendően adományozó szemléletet is.² Benne az egzisztenciálisan létező helyébe az „adott” lép, akinek/aminek nincs szüksége semmilyen kauzalításra. Pokorny Attilának az utóbbi nyolc évben készült művei közt számos olyant találunk, melyek a romlandó, töredező anyagi világot tartják össze a varrással (a pécsi Zsolnay gyár összevarrt oszlopa és fala, 2008). Ez a plasztikus „varrás”: sebgyógyítás, segítségül hívja nemcsak a ruháit magának varró

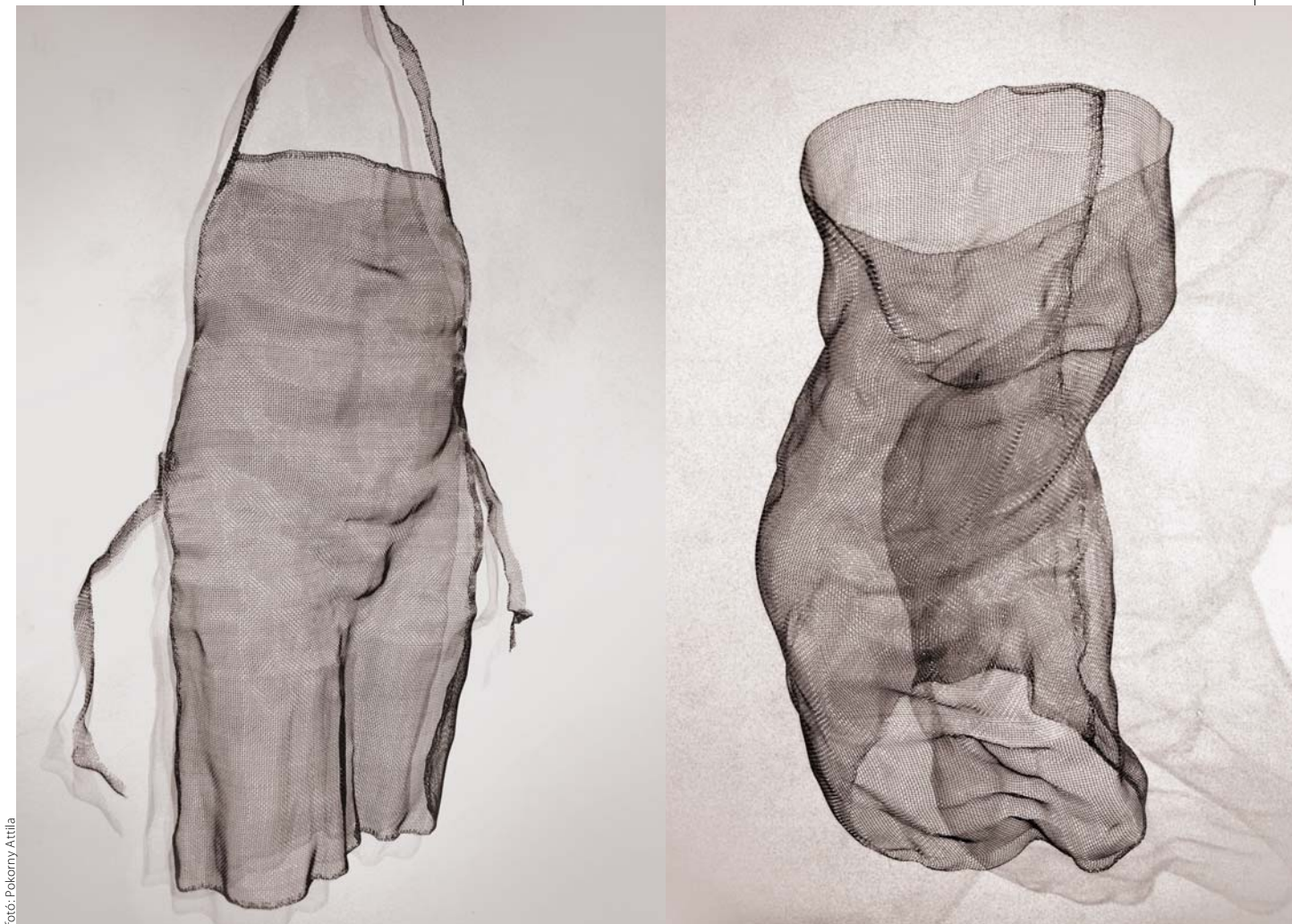

foto: Pokorny Attila

adhatunk. A másik teste itt ajándékként jelenik meg: áttetszősége az a többlet, mely emlékeinkből, érzelmeinkből, a világhoz való viszonyunkból fakad. Ha ugyanis elfogadjuk, hogy a másik (sőt a magunk) teste is adomány, egy olyan ökonómiát fedezhetünk fel a világban, melyben nincs szükség az eltárgyasításra és a megkülönböztetésre. Ha a másik embert adományként fogadjuk, magunk is azzá válunk: egymásnak „adódásról” (Jean-Luc Marion szavával interdonationról), kölcsönös megadatásról lesz szó. Pokorny technikai redukciója megengedi, hogy erről és „a másik”: a jelenség (fenomén) telítettségéről beszéljünk.

édesanyja, de a hímző nők munkájának emlékét is, melyet a világot egységbe varró ornamentika fenntartójaként értelmezhetünk.³ Művei pedig a művészi ökonómia példái. Hiszen nem vesz el, javarészt nem is tesz hozzá a természethez, de összeköti, egységbe köti, és magát is belevarrja a „megadatott” természetbe. A ruha mint a test metaforája transzparens szövédéjú szoborként ennek a megadatottságnak lehet az áttetsző közvetítője. Pokorny Attila a művészet és a természet szerencsés fia.

Jegyzetek

- 1 Pokornyra erős hatással volt fiatal édesanyja elvesztése és a palermói kapucinus kolostor katakombáinak látványa is.
- 2 Harmati Gergely Marion-értelmezése.
- 3 Lásd: Hannes Böhringer.

POKORNY ATTILA:
Szárító, 2015,
inox, rostaszövet, életnagyság